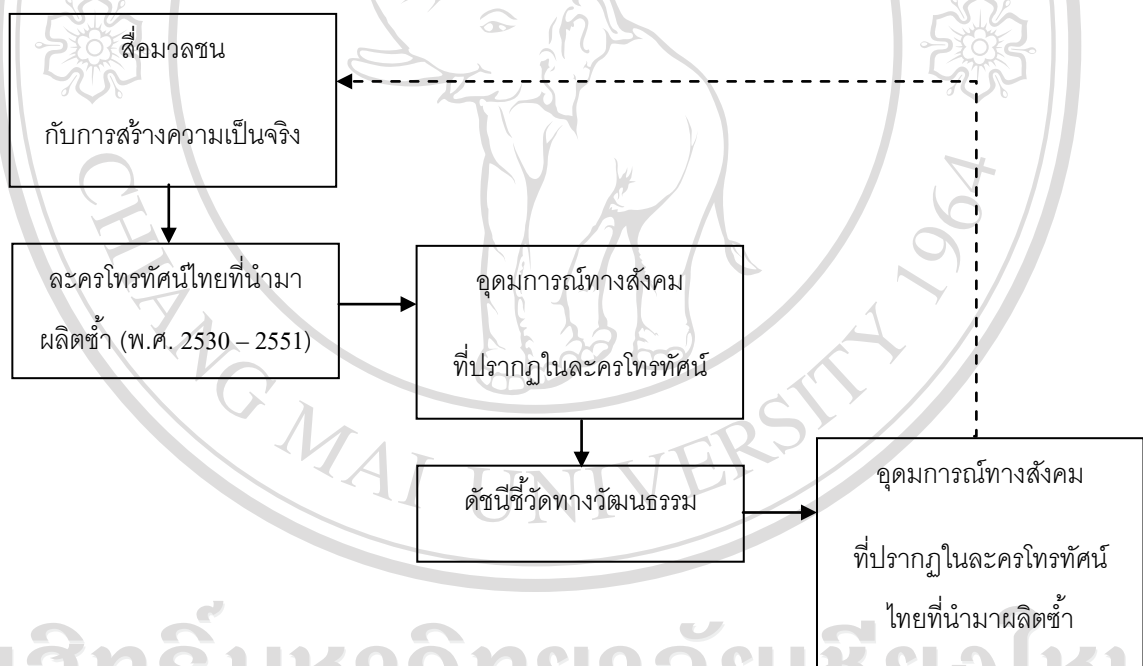

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์อุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยที่นำมาผลิตซ้ำ” ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยในการวิเคราะห์จะเป็นการมุ่งหาคำตอบในเรื่องของ อุดมการณ์ที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ที่นำมาผลิตซ้ำว่ามีประเภทใดบ้าง และมีความแตกต่างกันตามช่วงเวลาหรือไม่ อย่างไร โดยดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis)

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะของอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำ และออกอากาศในช่วงปี พ.ศ. 2531 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2551 (21 ปี) จากแหล่งข้อมูลประเภทเทปโทรทัศน์ และแหล่งข้อมูลประเภทเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น บทประพันธ์ดั้งเดิม

บทละครโทรทัศน์ดัดแปลงในหนังสือพิมพ์รายวัน จากนั้นนำผลที่ได้มาศึกษาเปรียบเทียบกับบริบททางสังคมในช่วงเวลานั้น ๆ

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการพิจารณาความเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำและออกอากาศในช่วงเวลาที่มีผู้ชมโทรทัศน์มากที่สุด (Prime Time) หลังข่าวภาคค่ำ 20.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ละครโทรทัศน์ออกอากาศและมีผู้ติดตามชมมากที่สุด ระหว่างปี พ.ศ. 2531 ถึง เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2551 ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เนื่องจากเป็น 3 สถานีที่มีการผลิตละครโทรทัศน์มากที่สุดและมีการออกอากาศอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

โดยพิจารณาจากจำนวนที่ผลิตซ้ำมากที่สุด หรือระยะห่างของเวลาในการออกอากาศ ระหว่างชุดของละครโทรทัศน์ที่มีการผลิตซ้ำ ต้องห่างกันอย่างน้อย 12 ปี จากนั้นได้เลือกตัวแทนละครโทรทัศน์จากปีที่มีการออกอากาศ เพื่อกระจายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุม จากการคัดเลือกตามเกณฑ์ข้างต้น ได้กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษา จำนวนทั้งหมด 5 เรื่อง 12 ชุด ดังนี้

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับที่	รายชื่อละครโทรทัศน์ที่ผลิตซ้ำ	ปีออกอากาศ	สถานีโทรทัศน์	ผู้ผลิต
1.	จำแลงรัก	2531	7	บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด
		2540	7	บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด
		2551	3	บริษัท เมกเกอร์วาย จำกัด
2.	สวรรค์เบี่ยง	2531	7	บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด
		2541	7	บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด
		2551	3	บริษัท ละครไท จำกัด
3.	คู่กรรม	2533	7	บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด
		2547	3	บริษัท เรดราม่า จำกัด
4.	ตุ๊กตาเรไรระบำ	2537	3	บริษัท ริมมัยด์ จำกัด
		2550	7	บริษัท คีต้า จำกัด
5.	ดั่งดวงหฤทัย	2539	7	บริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด
		2551	7	บริษัท โพลีพลัส จำกัด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเทปบันทึกละครโทรทัศน์หลังข่าวภาคค่ำที่ถูกนำมาผลิตซ้ำ

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสาร อาทิ เนื้อเรื่องย่อ บทความ บทวิจารณ์ จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น เอกสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และ จากการศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์อุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ไทยที่นำมาผลิตซ้ำ” นี้ จะเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหา หรือ ตัวบท คือ ละครโทรทัศน์ที่นำมาผลิตซ้ำ โดยใช้การวิเคราะห์ตามแนวคิดเรื่องการสร้างความเป็นจริงทางสังคม และ แนวคิดเรื่องดัชนีทางวัฒนธรรม เป็นสำคัญ เพื่อศึกษาว่า มีอุดมการณ์ทางสังคมใดบ้างที่ปรากฏในละครโทรทัศน์แต่ละชุด ผ่านทางเนื้อเรื่อง การแสดงออกของตัวละคร หรือ บทสนทนา

จากนั้นจะนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับ “อุดมการณ์ทางสังคม” ซึ่งปรากฏในละครโทรทัศน์เรื่องเดียวกันแต่ต่างชุดกัน ที่ผลิตซ้ำและออกอากาศในระหว่างปี พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2551 นั้นมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงอย่างไร โดยยึดหลักพิจารณาตัวสารตามแนวคิดเรื่องดัชนีทางวัฒนธรรม ดังนี้

มิติในการศึกษาตัวสารตามแนวคิดเรื่องดัชนีทางวัฒนธรรม

1. สิ่งที่ปรากฏ (Existence) อุดมการณ์ทางสังคมที่เสนอต่อผู้รับสารคืออะไรบ้าง มีเนื้อหาอะไร มีจำนวนมากน้อย บ่อยครั้งเท่าใดที่ถูกนำเสนอ
2. การจัดลำดับความสำคัญ (Priorities) ในเนื้อหาเหล่านั้นได้ให้ความสำคัญกับอุดมการณ์ทางสังคมใดมากที่สุด หรือเป็นหลักของการนำเสนอเนื้อหา
3. คุณค่า (Values) การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าที่แฝงอยู่ในเนื้อหาของอุดมการณ์ทางสังคมเหล่านั้นมีอะไรบ้าง
4. ความสัมพันธ์ (Relationship) ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ ของละครโทรทัศน์ และความหมายทางโครงสร้างของอุดมการณ์ทางสังคมที่ปรากฏ

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ คือ ฉาก (Scene) ซึ่งจะประกอบไปด้วย shots ตั้งแต่สองขึ้นไป และแสดงถึงการกระทำที่ต่อเนื่องโดยไม่มีช่วงใดถูกตัดทิ้งไปจากการกระทำนั้นเลย นอกจากนี้คือ ประโยค คำ และวลีต่างๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกับอุดมการณ์ทางสังคมได้ โดยผู้ศึกษาได้สรุปความหมายของอุดมการณ์ทางสังคมต่างๆ เพื่อใช้เป็นหน่วยในการวัดการปรากฏของอุดมการณ์แต่ละอุดมการณ์ ดังนี้

อุดมการณ์ทางสังคมที่ใช้เป็นหน่วยวัดในการศึกษา

1. อุดมการณ์ศักดินา : การแบ่งชนชั้นระหว่างตัวละครทางด้านชาติตระกูล หรือ อาวุโส
2. อุดมการณ์ทุนนิยม : การแบ่งชนชั้นระหว่างตัวละครโดยใช้เงินตรา ทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ การให้ความสำคัญกับอำนาจของเงินตรา การแสดงออกถึงความมั่งคั่ง ร่ำรวย และการบริโภคความสะดวกสบาย
3. อุดมการณ์เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ : ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครชาย-หญิง บทบาทฐานะของตัวละครว่าใครมีอำนาจ เหนือกว่าใคร
4. อุดมการณ์เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง : การแสดงออกถึงความรุนแรงที่ตัวละครกระทำต่อกัน ทั้งความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ ทางจิตใจ และการลิดรอนสิทธิ
5. อุดมการณ์ชาตินิยม : ความรู้สึกรักชาติบ้านเมือง ความจงรักภักดี และการกระทำที่เสียสละเพื่อชาติของตัวละคร
6. อุดมการณ์แห่งไสยศาสตร์ : เรื่องราวของมนุษย์กับเรื่องของสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น จิตวิญญาณ ผีศาจ อำนาจเหนือธรรมชาติ

ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาตามหัวข้อดังกล่าวนี้ ใช้ระยะเวลาประมาณ 3 ปี ระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ. 2551 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2553

ตารางที่ 3.2 แผนการดำเนินงาน

ระยะเวลา	มีนาคม – ธันวาคม				มกราคม – ธันวาคม				มกราคม – ธันวาคม			
การดำเนินงาน	2551				2552				2553			
1. เลือกหัวข้อการวิจัย												
2. กำหนดปัญหาการวิจัย												
3. ทบทวนวรรณกรรม												
4. กำหนดวัตถุประสงค์												
5. ออกแบบการวิจัย												
6. เก็บรวบรวมข้อมูล												
7. วิเคราะห์ข้อมูล												
8. นำเสนอผลการวิจัย												ม.ค. 2554